

ผลประโยชน์แห่งชาติในความสัมพันธ์อินเดีย-จีน ตั้งแต่ ค.ศ. 1959-2023 National Interest in a Relationship between India-China during 1959-2023

นารีรัตน์ ปริสุทธีวุฒิพร¹, วิริยา สิบญูเรือง², สก็อต รอลส์ตัน³
Nareerat Parisuthiwuthiporn¹, Wiriya Sibunruang², Scott Laird Rolston³

Received: November 9, 2023

Revised: July 5, 2024

Accepted: August 14, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน (2023) และศึกษาเหตุปัจจัยที่นำไปสู่ความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University) E-mail: nareerat_hi@hotmail.com

² อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University) E-mail: wiriya.s@msu.ac.th

³ อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
(Lecturer, Department of History, Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University) E-mail: scott.l@msu.ac.th

ผลการศึกษาพบว่าหลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 อินเดียถือว่าเป็นกลุ่มประเทศแรกที่ทำให้การยอมรับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จนกระทั่งเกิดความขัดแย้งกันขึ้น จนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีนขึ้น สามารถแบ่งการศึกษาได้เป็น 3 ช่วงเวลา คือช่วงที่หนึ่ง คือช่วงการแตกหักระหว่างอินเดีย-จีน ใน ค.ศ. 1959-1990 ช่วงที่ 2 การร่วมมือกันของอินเดีย-จีน ค.ศ.1991-2015 ช่วงที่ 3 ความหวาดระแวงระหว่างอินเดีย-จีน ค.ศ. 2016-2023

คำสำคัญ: อินเดีย, จีน, ความสัมพันธ์

Abstract

This article aimed to explore the relationship between India and China from the post-World War II (WWII) to the present (2023) and to examine factors causing at the alteration of the relationships.

The finding revealed that India, with its independence after WWII, became the primary country among other countries as the group recognized the People's Republic of China. However conflicts arose between the two countries, leading to change in their relationship. Then, there were 3 periods of transformation: The first period reflected the breach between India and China during 1959-1990. The second period revealed the cooperation between them during 1991-2015. The third period indicated the suspicion between the two countries during 2016-2023.

Keyword: India, China, Relationship

บทนำ

อินเดียและจีนเป็นชาติใหญ่ที่สุดในเอเชีย ทั้งมีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ และประชากรล้นหลาม รวมทั้งเป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ของโลกด้วยเช่นกัน แต่ทั้ง 2 ชาติก็หนีไม่พ้นการ

เข้ามามีอิทธิพลของชาติตะวันตก จนทำให้ชาติที่เป็นแหล่งอารยธรรมของโลกต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามแบบตะวันตกด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

เมื่อหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา อินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษ ได้มีสิทธิในการปกครองตนเอง อินเดียได้สร้างรัฐธรรมนูญแห่งชาติอินเดียขึ้น ซึ่งสิทธิและอำนาจได้มาจากประชาชน และถึงแม้อินเดียจะเป็นสหภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยรัฐ และสหอาณาเขต แต่ประชาชนอินเดียก็ได้แบ่งแยกกัน ยังคงยึดถือรัฐธรรมนูญฉบับเดียวกันในการปกครองประเทศ

ในส่วนพรรคการเมืองที่ขึ้นมาบริหารประเทศในสมัยอาวหะลาล เนห์รู (ค.ศ.1947-1964) เป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ได้กำหนดนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่า
1. สร้างความเป็นมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านทุกประเทศ 2. ดำเนินนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

ส่วนในประเทศจีน หลังจากทีพรรคคอมมิวนิสต์สามารถเอาชนะจีนคณะชาติได้สำเร็จ จึงรวบรวมแผ่นดินจีน และเปลี่ยนระบอบการปกครองเป็นประเทศสังคมนิยม โดยมีเหมาเจ๋อตงเป็นผู้นำสำคัญ หลังจากทีจีนเปลี่ยนการปกครองเป็นสังคมนิยม จึงยากจะมีชาติไหนให้การยอมรับ เพราะเกรงกลัวภัยคอมมิวนิสต์ ยกเว้นอินเดีย

อินเดียเป็นชาติแรกๆที่ให้การรับรองรัฐบาลใหม่ของสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมทั้งยังสนับสนุนให้รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีที่นั่งในองค์การสหประชาชาติแทนที่รัฐบาลจีนไต้หวัน ตั้งแต่ค.ศ.1950 อินเดียยินยอมลงนามในสนธิสัญญาข้อตกลงทางการค้าและการติดต่อระหว่างทิเบตของจีนกับอินเดีย เท่ากับว่าอินเดียยอมรับว่าจีนมีอำนาจเด็ดขาดเหนือทิเบต ซึ่งทั้งสองประเทศยืนหยัดในหลักปณิธศัล จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างความสัมพันธ์นี้ จึงน่าสนใจว่าเหตุปัจจัยใดที่ทำให้ความสัมพันธ์อินเดีย-จีนถึงมีการเปลี่ยนแปลง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีน ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2-ปัจจุบัน (2023)
2. เหตุปัจจัยที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในแต่ละช่วงเวลา

แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)

แนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกชาติทุกภาษาต้องคำนึงถึงเป็นสิ่งแรกในการดำเนินนโยบายต่างประเทศต่อรัฐด้วยกัน เช่น James N. Rosenau (1969) อธิบายแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติว่า “ใช้ในการวิเคราะห์ทางการเมืองและการดำเนินการทางการเมือง ในด้านเครื่องมือการวิเคราะห์การเมือง(ผลประโยชน์แห่งชาติ) สามารถใช้อธิบาย บรรยาย หรือประเมินแหล่งข้อมูลและนโยบายต่างประเทศ ส่วนการดำเนินทางการเมือง (ผลประโยชน์แห่งชาติ) ใช้ในการให้เหตุผลและชาติในเรื่องการต่างประเทศ ตัวแสดงทางการเมืองไม่เพียงแต่จะรับรู้และโต้เถียงกันในเรื่องเป้าหมายในแง่ผลประโยชน์แห่งชาติ แต่ยังเหมารวมกันว่าเป้าหมายของพวกเขา คือ ผลประโยชน์แห่งชาติ

Joseph Frankel (1970) อธิบายว่าแม้ผลประโยชน์แห่งชาติจะเป็นหลักในการดำเนินนโยบายต่างประเทศแต่โดยความหมายของคำว่าผลประโยชน์แห่งชาติแต่ละประเทศนั้นตีความกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอำนาจแห่งรัฐ ระบบของรัฐบาล โครงสร้างทางสังคม หรือขึ้นอยู่กับรัฐอื่น และปัจจัยที่แตกต่างกันออกไป ทำให้การนิยามและทำความเข้าใจผลประโยชน์แห่งรัฐเป็นไปได้อย่างยากยิ่ง

ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest) ตามความคิดของ อรุณ ภาณุพงศ์ (2530) อธิบายการทูตอาชีพรูปร่างว่าเป็นหัวใจของการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ ซึ่งท่านจำแนกผลประโยชน์แห่งชาติเป็น หลักสำคัญ 4 ประการคือ

ประการแรก การอยู่รอดปลอดภัย (Self-Preservation) คือ ทำให้ชาติอยู่รอดในฐานะที่เป็นเอกราช การมีเอกราชอธิปไตย การมีบูรณภาพทางอาณาเขตที่สมบูรณ์ ไม่ถูกทำลาย ไม่ถูกลูกล้า และไม่ถูกลดอำนาจของรัฐบาลที่จะใช้อำนาจอธิปไตย

ประการที่สอง ความมั่นคงของชาติ ทั้งในทางบูรณภาพของอาณาเขต ความมั่นคงของประชาชน คือการอยู่ดีกินดีของประชาชน รัฐบาลสามารถดำรงการปกครองของตนเองได้ ความมั่นคงในเอกลักษณ์ที่ค่านิยมไม่ถูกรบกวนถูกทำลาย

ประการที่สาม คือ ความเจริญของชาติ หรือการพัฒนาประเทศ ทั้งทางวัตถุและทางอื่นที่ไม่ใช่วัตถุ

ประการที่สี่ คือ เกียรติภูมิของชาติ

นอกจากนี้ อรุณ ภาณุพงศ์ ยังอธิบายด้วยว่าในบรรดาผลประโยชน์แห่งชาติข้างต้น นั้น มีอยู่หลายเรื่อง ดังนั้น ควรที่จะลำดับความสำคัญของประโยชน์นั้น ๆ (Priority) ก่อน แล้วจึงตัดสินใจเลือก แม้ว่าจะมีผลประโยชน์บางอย่างที่อาจขัดแย้งกันเองกันเอง และสิ่งที่ควรพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ความเร่งด่วนว่ามีเรื่องใดเป็นเรื่องที่ควรดำเนินการก่อนตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลประโยชน์แห่งชาติที่มีอาจแบ่งได้ออกเป็นผลประโยชน์ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และการกำหนดประโยชน์ของชาติต้องคิดว่าสิ่งใดเป็นจุดหมายปลายทางและเราต้องการอะไร สิ่งใดเป็นเป้าหมาย และสิ่งใดเป็นวิธีการ ซึ่งสมควรต้องกำหนดให้แน่ชัด อย่างไรก็ตามศาสตราจารย์ อรุณ ภาณุพงศ์ย้ำว่าเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติเป็นเรื่องที่มีความยากลำบากมาก ในการที่จะกำหนด บางเรื่องสามารถมองเห็นได้ชัด แต่บางเรื่องมองเห็นได้ยากคลุมเครือ และในการคิดคำนวณเพื่อดำเนินการนั้น นอกจากจะมองผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองแล้วยัง ต้องมองผลประโยชน์แห่งชาติของผู้อื่นด้วยว่าอยู่ที่ใด ว่าคิดอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ดำเนินการให้ถูกต้องในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ

ขณะที่เจ้าตำราต้นฉบับที่มีชื่อทางวิชารัฐศาสตร์ อย่าง Hans J Morgentau (1966) ได้กำหนดผลประโยชน์ของรัฐว่ามี 2 ประเภท นั่นคือ ผลประโยชน์ของรัฐเดี่ยวและระดับความร่วมมือกันของผลประโยชน์ของรัฐสองรัฐ หรือหลายรัฐ ว่าดูจากระดับ ความเป็นเอกราชระดับความถาวร และระดับหลักทั่วไปของผลประโยชน์ ซึ่งผลประโยชน์ของรัฐแบ่งได้ 6 ระดับคือ

1. ผลประโยชน์ขั้นแรก คือ การพิทักษ์รักษาการดำรงอยู่ของรัฐ ทั้งทางการเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ทุกชาติจะต้องพิทักษ์โดยมิยอมให้มีการต่อรองใด

2. ผลประโยชน์ในชั้นรองลงมาคือ สิ่งที่มีส่วนในการคงไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในขั้นแรก เช่น การคุ้มครองพลเมืองของตนที่อยู่ในต่างประเทศ และการรักษาไว้ซึ่งสิทธิของความคุ้มกันทางการทูตของนักการทูตชาติตน

3. ผลประโยชน์ถาวร คือ ผลประโยชน์ที่มีอยู่ตลอดมา เพียงแต่เปลี่ยนไปตามกาลเวลา เช่น ผลประโยชน์ในเรื่องเสรีภาพทางการเดินเรือของอังกฤษ

4. ผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงได้ คือ ผลประโยชน์ที่ชาติในเวลานั้นเลือก ถือว่าเป็นผลประโยชน์ของรัฐ ดังนั้น ผลประโยชน์ขั้นแรก หรือผลประโยชน์ถาวรก็อาจเป็นผลประโยชน์ที่เปลี่ยนแปลงได้

5. ผลประโยชน์ทั่วไป คือ ผลประโยชน์ที่ชาติจะนำมาใช้ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ การค้า ความสัมพันธ์ทางการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ

6. ผลประโยชน์ที่จำเพาะเจาะจงลงไป คือ ผลประโยชน์ที่มีผลสืบเนื่องมาจากผลประโยชน์ทั่วไป

นอกจากนี้ผลประโยชน์ในความคิดของศาสตราจารย์ มอแกนธอร์ ยังมีผลประโยชน์ที่รวมกัน เสริมกันและกัน และขัดกันอีกด้วย แต่สำหรับ Philip Alan Reynolds (1994) มองว่าแท้จริงแล้ว ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นแนวคิดรวบยอดของเป้าหมาย (goals) ซึ่งศาสตราจารย์ เรย์โนลด์ ให้ไว้ อยู่ 3 ประการ

1. การอยู่รอดของรัฐ (State Survival)
2. ความมั่งคั่งสูงสุด (Wealth Maximization)
3. การรักษาส่งเสริมค่านิยม (Preservation and Promotion of Values)

Reynolds ยังอธิบายต่อว่า ผลประโยชน์ทั้งสามสิ่งเป็นสิ่งที่อาจขัดแย้งกันได้ แต่สิ่งสำคัญคือ ต้องตอบสนองผลประโยชน์ที่แท้จริงของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ยาก จะเห็นได้แต่ในทฤษฎีเท่านั้นแต่ในทางปฏิบัติของผู้นำเป็นสิ่งที่ผู้นำแต่ละคนมองแต่ต่างกันออกไปในแต่ละมุมมอง

Kalevi J Holsti (1995) เป็นเจ้าตำราอีกท่านหนึ่งที่ได้กล่าวถึง ผลประโยชน์แห่งชาติเอาไว้สามารถแบ่งออกเป็น 5 ข้อหลัก คือ

1. ความมั่นคงปลอดภัย (Security) นโยบายในการตอบโต้เพื่อลดภัยคุกคามต่าง ๆ ของรัฐพบเห็นได้ทั่วไป เช่น การโดดเดี่ยวตนเอง การพึ่งพาตนเองและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด
2. เอกราชและอธิปไตย (Autonomy)

3. ความมั่งคั่ง (Welfare) เช่น การพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ลัทธิพาณิชย์นิยม

4. การทำการค้าเสรีสถานะและเกียรติภูมิ (Status and Prestige)

5. วัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น การปกป้องผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกัน ผู้ที่มีเชื้อชาติและ
อุดมการณ์เดียวกัน ความฝันที่จะสร้างอาณาจักรโลกใหม่

Holsti ยังได้แบ่งระดับของผลประโยชน์ของเป้าหมาย นโยบาย ต่างประเทศออกไป
เป็น 3 ระดับคือ

1. ผลประโยชน์และคุณค่าที่เป็นแกน (Core Interest and Values) เป็นเป้าหมาย
ที่สำคัญที่สุดของรัฐ เช่น การดำรงเอกราช (self- Preservation) อำนาจอธิปไตย และ
บูรณภาพแห่งดินแดน (Integrity)

2. เป้าหมายระดับกลาง (Middle-Range Goals) เป็นเป้าหมายที่รัฐพยายามจะ
บรรลุถึงในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ความรู้เรื่องทางเศรษฐกิจ การสร้างเกียรติภูมิระหว่าง
ประเทศ และการขยายอิทธิพลเหนือรัฐอื่น เป็นต้น

3. เป้าหมายระยะยาว (long- Range Goals) มีลักษณะเป็นแนวคิดทางการเมือง
และอุดมการณ์ เป็นเป้าหมายในอนาคต หรือสิ่งที่รัฐปรารถนา

สำหรับเครื่องมือที่ใช้บรรลุเป้าหมายหรือผลประโยชน์แห่งชาติ โดยรวมแล้วมี
นักวิชาการกล่าวไว้ หลายท่าน แต่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ 5 ประการ (บุญรัตน์
รัฐบริรักษ์, 2549) คือ

1. เครื่องมือทางการทูต

2. เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

3. เครื่องมือทางสังคมวิทยาหรือการโฆษณาชวนเชื่อ

4. เครื่องมือทางการทหาร

5. ปฏิบัติการลับเข้าแทรกแซง

ผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสิ่งสำคัญของแต่ละชาติ อย่างไรก็ตามผลประโยชน์ชาติ
อาจเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตามสถานการณ์ ลำดับความสำคัญ ปัญหาที่ประเทศกำลัง
เผชิญอยู่ และทัศนะของบุคคลผู้ใช้อำนาจตัดสินใจ ในยุคสงครามเย็นผลประโยชน์ของชาติจะ

เน้นความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงของประเทศและกำลังอำนาจทหารเป็นหลัก เมื่อหมดยุคสงครามเย็นประเทศเพื่อนบ้านมีความสงบสุข ความหวาดระแวงในความเชื่อที่แตกต่างกันเริ่มหมดสิ้นไป แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์ของชาติก็เปลี่ยนไป มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือเพื่อความมั่นคงและเศรษฐกิจร่วมกัน

หลังจากที่อินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจภายในประเทศ อินเดียต้องการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อความกินดีอยู่ดีของคนในชาติ เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจจึงกลายเป็นผลประโยชน์หลักของชาติ โดยมีประเทศจีนเป็นผู้ค้าและผู้ลงทุนรายใหญ่ของอินเดีย อินเดียจึงยิ่งเร่งพัฒนาชาติของตนให้ยิ่งใหญ่เท่าประเทศจีน อินเดียถือว่าตนเป็นพี่ใหญ่แห่งภูมิภาคเอเชียใต้ และมีอาณาบริเวณครอบคลุมถึงมหาสมุทรอินเดีย เมื่อภูมิภาคเอเชียใต้และมหาสมุทรอินเดียถูกรุกไล่จากโครงการเส้นทางสายไหมใหม่ของจีนที่ต้องการเข้ามามีอิทธิพลเหนืออาณาบริเวณนี้ อินเดียย่อมไม่ชอบใจ และได้ปฏิเสธการเข้าร่วมในโครงการของจีนด้วย เมื่อปัญหาด้านพรมแดนปะทุขึ้น อันเป็นจุดเริ่มต้นที่ประชาชนอินเดียเกิดความรู้สึกชาตินิยมและเรียกร้องให้คว่ำบาตรสินค้าจากประเทศจีน ถึงแม้จะสร้างความเดือดร้อนให้กับประเทศตนก็ตาม จนรัฐบาลต้องออกนโยบายอินเดียพึ่งตนเอง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยที่ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยใช้มิติเวลา เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ความสัมพันธ์อันดีในระยะแรก

หลังจากที่อินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษในปี ค.ศ.1947 อินเดียได้ร่างรัฐธรรมนูญ โดยในรัฐธรรมนูญกำหนดให้อินเดียมีการปกครองแบบประชาธิปไตยเพื่อความเท่าเทียมกันทางสังคมและความเจริญทางเศรษฐกิจ โดยยึดถือแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม อินเดียได้ตั้งตนเป็นสาธารณรัฐโดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุข และมีผู้ว่าการรัฐ (Governor) เป็นประมุขของรัฐ ในขณะที่จีน หลังการสู้รบระหว่างฝ่ายจีนคณะชาติ นำโดยเจียงไคเช็ค และ

ฝ่ายคอมมิวนิสต์ โดยเหมาเจ๋อตุง เมื่อคอมมิวนิสต์เป็นฝ่ายชนะในปี ค.ศ.1949 โดยสามารถขับไล่กลุ่มคณะชาตินิยมก๊กมินตั๋งไปอยู่ไต้หวันได้สำเร็จ คอมมิวนิสต์ได้ขึ้นมากปกครองประเทศจีนและเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อเยวหะลาล เนห์รูขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี และได้ใช้ “นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด” เป็นกรอบนโยบายต่างประเทศของอินเดีย ซึ่งมีสาระ (วิมลวรรณ ภัทรโรดม, 2532) ดังนี้

1. การไม่ผูกพันหรือฝักใฝ่กับฝ่ายใด (Nonalignment) ซึ่งเป็นค่านิยมทางการเมืองหรือกลุ่มอำนาจทางการเมืองของโลกที่กำลังต่อสู้กันในขณะนั้น (สหรัฐอเมริกา กับ สหภาพโซเวียต) โดยไม่เข้าร่วมในระบบพันธมิตรทางทหาร หรือนำตัวเข้าไปผูกพันกับสนธิสัญญาตลอดจนข้อตกลงทางทหารใดๆทั้งสิ้น อันทำให้อินเดียต้องเสียอิสรภาพในการดำเนินนโยบายของตน หรือตกเป็นเครื่องมือทางการเมือง ของกลุ่มมหาอำนาจนั้น ๆ

2. การเป็นมิตรกับนานาประเทศ และดำรงรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์ฉันมิตรกับประเทศต่างๆทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย

3. การต่อต้านลัทธิอาณานิคมนิยม ลัทธิจักรวรรดินิยม การแบ่งแยกผิว เชื้อชาติ ตลอดจนการสนับสนุนการต่อสู้เพื่อเอกราชของประเทศชาติต่าง ๆ ที่ตกอยู่ภายใต้การปกครองของชาติอื่น

4. ส่งเสริมสันติภาพของโลก และการให้ความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในการสร้างสันติภาพอันถาวรให้กับโลก

5. การให้ความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ

6. การไม่เข้าไปแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น

7. การให้ความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย

8. การอยู่ร่วมกันโดยสันติ

จากนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดนี้ ทำให้อินเดียเปิดใจรับจีนเข้าเป็นมิตรประเทศด้วย ทำให้ทั้ง 2 ชาตินี้มีความกลมเกลียว สนิทสนมกันมาก นอกจากนี้การเป็นมิตรกับจีน ยังเอื้อต่อการสร้างความมั่นคงปลอดภัยตามแนวพรมแดนด้านเหนือ ซึ่งติดกับทิเบต (ซึ่งจีนอ้างว่าเป็นของจีน) ด้วย มิตรภาพที่ทั้ง 2 ประเทศมีต่อกันนี้ เช่น อินเดียให้การยอมรับประเทศ

สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยให้การรับรองฐานะของรัฐบาลใหม่ของจีน ทั้งยังสนับสนุนจีนให้มีที่นั่งในองค์การสหประชาชาติแทนที่ไต้หวันด้วย แต่ช่วงเวลานั้นสหรัฐอเมริกายังไม่เห็นด้วย จึงใช้สิทธิยับยั้งการเข้าเป็นสมาชิกของจีนคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังมีการไปเยี่ยมเยียนกันอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐบาลของทั้งสองประเทศด้วย และมีการแลกเปลี่ยนผู้แทนทางวัฒนธรรม ผู้แทนทางด้านการเกษตร และผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เป็นต้น ในปี ค.ศ.1954 ยวาทะลาล เนห์รู นายกรัฐมนตรีอินเดีย และนายโจว เอินไหล นายกรัฐมนตรีจีน ได้จัดการประชุมเจรจากับที่เมืองซิมลา (Simla) โดยอินเดียยินยอมลงนามในข้อตกลงทางการค้า และการติดต่อระหว่างทิเบตของจีนและอินเดีย ซึ่งเท่ากับว่าอินเดียนยอมรับว่าจีนมีอำนาจเด็ดขาดเหนือทิเบต ทั้งสองประเทศยังตกลงร่วมกัน ในหลักการเคารพบูรณภาพของอาณาเขต และไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่นตามหลักปณญาศีล (สุโขทัยธรรมาธิราช, 2529)

การแตกหักระหว่างอินเดีย-จีน ค.ศ.1959-1990

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีนเริ่มเสื่อมลง หลังจากทีจีนเข้ายึดครองทิเบต ซึ่งอินเดียถือว่าทิเบตเป็นรัฐกึ่งอิสระระหว่างจีนกับอินเดีย โดยอินเดียได้ยึดเส้นเขตแดนแมคมฮอน (McMahon Line) เป็นเส้นเขตแดนที่อังกฤษทำกับจีนตั้งแต่ปี ค.ศ.1914 ซึ่งทำให้ดินแดนบางส่วนของจีนตกอยู่ภายใต้การครอบครองของอินเดีย และอินเดียก็ยึดแนวพรมแดนนี้ตลอดมา ในขณะที่จีนไม่ยอมรับเส้นเขตแดนแมคมฮอน

ต่อมาในปีค.ศ.1956-1957 จีนได้ก่อสร้างเส้นทางเชื่อมต่อจีนไปยังทิเบต เพื่อให้ทิเบตกระชับเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจีนมากยิ่งขึ้น ดาไล ลามะเคลื่อนไหวก่อต่อต้านจีนโดยผ่านทางอินเดีย เมื่อสถานการณ์เลวร้ายมากขึ้น จนเกิดการปะทะกันระหว่างกองกำลังของจีนและอินเดีย ในปีค.ศ.1959 นายกรัฐมนตรีโจวเินไหลเสนอข้อตกลงในการกำหนดเขตปลอดยึดครอง (no-man land) จีนจะถอยห่างออกจากแนวแมคมฮอนด้านตะวันออกเฉียงเหนือ 20 กม.แต่ยังคงตรึงกำลังส่วนหนึ่งไว้ทางตะวันตกของเมืองลาดักห์ (Ladakh) และอักไซชิน (Aksai Chin) อีกทั้งขอให้อินเดียทบทวนแนวแมคมฮอนใหม่ แต่นายกรัฐมนตรียวาทะลาล เนห์รูปฏิเสธขอเสนอดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการเกิดกรณีพิพาทขึ้น ฝ่ายจีนได้ส่งกองทัพบก

แนวแมคมะฮอนเข้ามาในอินเดีย และเรียกร้องดินแดนบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่อยู่ถัดจากแนวแมคมะฮอนเข้ามา รัฐบาลอินเดียได้ประท้วงการรุกรานของจีน แต่จีนกลับส่งกองทัพบุกยึดครองดินแดนของอินเดียเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดการปะทะกันทั้งสองฝ่าย

ในเดือนตุลาคม ค.ศ.1962 กองทัพจีนได้โจมตีดินแดนอินเดียทั้งทางตะวันออกเฉียงเหนือและแนวแมคมะฮอนเข้ามาในเขตอินเดีย และทางตะวันตกเฉียงเหนือในเขตลาดักห์ ซึ่งเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของแคว้นแคชเมียร์ (Kashmir) ที่ติดกับจีนและทิเบต กองทัพจีนสามารถยึดดินแดนของอินเดียส่วนหนึ่งในลาดักห์ได้ประมาณ 36,260 ตร.กม.และยึดดินแดนทางตะวันออกเฉียงเหนือต่อจากแนวแมคมะฮอนเข้าไปประมาณ 5,180 ตร.กม. ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและจีนตึงเครียดอยู่ระยะหนึ่ง จนกระทั่งในปี ค.ศ.1963 จึงสามารถเจรจายุติกรณีพิพาทเรื่องพรมแดนกันได้ เนื่องจากจีนกำลังมีปัญหาด้านพรมแดนกับสหภาพโซเวียต จึงต้องระดมกำลังส่วนใหญ่ไปป้องกันพรมแดนดังกล่าว แม้อินเดียกับจีนจะตกลงกันเรื่องพรมแดน แต่ทั้งสองก็ตัดขาดความสัมพันธ์ระหว่างกัน ตั้งแต่ปี ค.ศ.1962 เป็นต้นมา โดยอินเดียต้องสูญเสียดินแดน 14,000 ตารางไมล์ให้แก่จีน

ผลของความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับจีนนั้น ทำให้จีนเข้าไปสนิทสนมกับปากีสถานมากยิ่งขึ้น โดยจีนสนับสนุนข้อเรียกร้องของปากีสถานเกี่ยวกับเรื่องแคชเมียร์ และเมื่อเกิดสงครามระหว่างอินเดียกับปากีสถานขึ้นในปี ค.ศ.1965 จีนได้ให้การสนับสนุนปากีสถานอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งสนับสนุนอาวุธให้แก่ปากีสถานด้วย นอกจากนี้จีนยังให้การสนับสนุนกลุ่มก่อการร้ายที่ต่อต้านรัฐบาลอินเดียทางรัฐพิหาร ส่วนฝ่ายอินเดียก็สนับสนุนให้ทิเบตเป็นอิสระจากจีนและยอมให้องค์คาไล ลามะ ผู้นำทิเบตลี้ภัยและตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นในอินเดีย (สุภัทธานิลวัชร วรรณพิน และศุภวรรณ ขวรัตน์วงศ์, 2551)

ความขัดแย้งระหว่างอินเดีย-จีนในช่วงนี้มาจากเรื่องพรมแดนที่ต่างก็ไม่ยอมลงให้กัน โดยทั้งคู่อ้างว่าดินแดนนั้นเป็นของตน จากความไม่สามารถตกลงกันเรื่องพรมแดนได้นี้ นำไปสู่สงครามระหว่างกันขึ้น ซึ่งทั้งอินเดียและจีนต่างก็อ้างว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติตน จึงไม่สามารถยอมความกันได้

การร่วมมือกันของอินเดีย-จีน ค.ศ.1991-2015

หลังจากที่สงครามเย็นสิ้นสุดลง ทุกประเทศต้องหันมาสนใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในชาติตน อินเดียก็เช่นกัน อินเดียมีการปฏิรูปเศรษฐกิจในปีค.ศ. 1991 ด้วยนโยบาย “ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าวัวค้า” ซึ่งต่างจากเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมซึ่งเป็นแบบเก่าของ อินเดีย ส่งผลให้ธุรกิจที่อ่อนแอต้องปิดกิจการไป ระบบการแข่งขันแบบใหม่นี้ เปิดโอกาสให้นักลงทุนชาวอินเดียและชาวต่างชาติเข้ามาแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจมากมาย ภาคธุรกิจของอินเดียที่มีศักยภาพสูงในการริเริ่มนวัตกรรม โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และที่กำลังมาแรง คือ อุตสาหกรรมการรถยนต์ โดยมีตัวอย่างที่น่าสนใจที่สุด คือ ทาตา นาโนรถยนต์ที่มีราคาถูกที่สุดในโลก และใช้น้ำมันน้อยมาก นอกจากนี้รักราคารถที่ถูกลง ยังจะเป็นปัจจัยช่วยกระตุ้นการบริโภคภายในของอินเดียอีกทอดหนึ่ง (โพสต์ทูเดย์,2553) เพราะฉะนั้น ผลของการปฏิรูปเศรษฐกิจนี้ส่งผลให้เศรษฐกิจของอินเดียเติบโตขึ้นในอัตราที่สูง โดยใน ค.ศ.2008–2009 มีอัตราการเติบโตของ GDP ในระดับร้อยละ 6.7 และอินเดียมีปริมาณเงินสำรองต่างประเทศอยู่ที่ 286.7 พันล้านเหรียญสหรัฐฯ

จากการพัฒนาเศรษฐกิจของอินเดียนี้ อินเดียต้องพึ่งพิงการลงทุนจากต่างประเทศเป็นอย่างมาก และนักลงทุนชาติหนึ่งที่ถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการลงทุนในอินเดีย นั่นคือ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ถึงแม้ว่าความสัมพันธ์จีน-อินเดียลุ่มๆดอนๆมาโดยตลอด แต่หลังจากสหภาพโซเวียตล่มสลาย อินเดียซึ่งเคยพึ่งพาโซเวียตต้องพยายามหันมาพึ่งตนเอง ประกอบกับในช่วงเวลานั้น จีนเกิดเหตุการณ์เทียนอันเหมินในปี 1989 ขึ้น ทำให้จีนตระหนักว่าจีนพึ่งพาชาติอื่นมากเกินไป ถึงเวลาแล้วที่จีนจะต้องหันมาพึ่งตนเอง โดยการส่งเสริมให้นักลงทุนจีนไปลงทุนยังต่างประเทศมากยิ่งขึ้น เมื่ออินเดียปฏิรูปเศรษฐกิจ ทำให้ทุนจีนเข้าไปลงทุนในอินเดียมากขึ้น และอินเดียก็เปิดรับทุนจีนมากขึ้นเช่นกัน จนทำให้เศรษฐกิจอินเดียเติบโตขึ้น อย่างในปี 2000 การค้าแบบทวิภาคีระหว่างอินเดียและจีนจากที่เคยต่ำถึง 2,920 ล้านดอลลาร์ได้ขยับขึ้นมาเป็น 61,700 ล้านดอลลาร์ ใน ค.ศ. 2010 จีนใช้เวลาเพียง 10 ปีในการเป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของอินเดีย (จินดานันท์ บำรุงจิตร, 2561)

ในปีงบประมาณ 2011-2012 จีนเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าถึง 39,651.46 ล้านเหรียญสหรัฐฯ เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 66.17 จีนและอินเดียพยายามลดช่องว่างการขาดดุลทางการค้านี้ โดยจีนต้องเปิดตลาดสินค้าให้บริษัทอินเดียมากยิ่งขึ้น และจีนจะนำเข้าสินค้าเกษตร เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) และเภสัชภัณฑ์ (Pharmaceutical Products) จากอินเดียมากขึ้น ในด้านการลงทุน ทั้งจีนและอินเดียเห็นชอบที่จะส่งเสริมให้มีการลงทุนระหว่างกันมากขึ้น โดยในปี 2012 จีนลงทุนในอินเดียเป็นมูลค่า 580 ล้านเหรียญสหรัฐฯ และอินเดียลงทุนในจีนเป็นมูลค่า 460 ล้านเหรียญสหรัฐฯ นอกจากนี้อินเดียให้เชื้อเชิญให้บริษัทของประเทศจีนเข้าไปลงทุนในพื้นที่ส่งเสริมการลงทุนแห่งชาติอินเดีย (National Investment and Manufacturing Zones : NMIZs) ด้วย (กรมส่งเสริมการส่งออก, 2555)

นอกจากนี้ จีนและอินเดียยังสร้างความร่วมมือระหว่างกันในด้านอื่นอีก อย่างกรณีการสร้างกรอบความร่วมมือการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์เพื่อสันติภาพและความมั่นคง ค.ศ. 2005 (Strategic and Cooperative Partnership For Peace and Prosperity 2005) เป็นกรอบความร่วมมือที่มีการตกลงกันระหว่างนายมานโมฮัน ซิงห์นายกรัฐมนตรีของอินเดียกับนาย เหวิน เจียเป่า นายกรัฐมนตรีของจีน โดยสาระสำคัญของกรอบความร่วมมือนี้ คือการจัดตั้งเวทีหารือ แลกเปลี่ยนและขยายความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ โดยมีการจัดตั้งกลุ่มศึกษาวิจัยร่วม (Joint Study Group: JSG) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการค้าการลงทุน การศึกษา เทคโนโลยี สุขภาพ ข้าวสาร การท่องเที่ยว เกษตรและด้านอื่น ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งกรอบความร่วมมือนี้ยังได้มีการตกลงแลกเปลี่ยนกันทางทหาร และแสดงความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกันด้วย

ทั้งนี้ยังมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันสำหรับการพัฒนาความร่วมมือการเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ระหว่างจีนและอินเดียในอนาคต ปี ค.ศ.2013 (Joint Statement - A Version for Future development of India - China strategic and cooperation partnership 2013) โดยทั้งสองประเทศได้ทำความเข้าใจและขยายความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและให้ความสำคัญกับกรอบการค้าแบบทวิภาคีในระดับภูมิภาค รวมไปถึงการจัดตั้ง

ระเบียงเศรษฐกิจ BCIM ซึ่งประกอบไปด้วย บังคลาเทศ จีน อินเดียและเมียนมา นอกจากนี้ทั้งสองประเทศยังได้ยืนยันในข้อตกลงเดิมที่เคยมีการหารือกันไว้แล้วตั้งแต่ ค.ศ. 1993, 1996 และ 2005 เพื่อสร้างความมั่นคงบริเวณพรมแดน โดยได้มีการแลกเปลี่ยนทางการทหารซ้อมรบร่วมกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และได้ก่อตั้งการฝึกการปฏิบัติการก่อการร้ายร่วมกันในระดับพหุภาคีอีกด้วย รวมทั้งการฝึกซ้อมปฏิบัติการทางทะเลร่วมกันระหว่างอินเดียและจีน ใน ค.ศ. 2005 เป็นการซ้อมการให้ความช่วยเหลือทางทะเล การซ้อมปฏิบัติการทางทะเลใน ค.ศ. 2005 นำไปสู่การซ้อมปฏิบัติการรักษาความปลอดภัยทางการขนส่งและซ้อมการค้นหาผู้ประสบภัยทางทะเล

เมื่อจีนนำโดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ได้สร้างโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง One Belt One Road : OBOR หรือโครงการริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือ Belt and Road Initiative: BRI ขึ้นในปี 2013 จีนได้เริ่มสานสัมพันธ์กับภูมิภาคเอเชียใต้ ประกอบด้วย ปีค.ศ. 2014 เป็นการเข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายเนเรนทรา โมดี แห่งอินเดีย ซึ่งนายเนเรนทรา โมดีก่อนได้ขึ้นตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เขาเคยเป็นมุขมนตรีแห่งเมืองคุชราต (Gujarat) ได้เคยเดินทางไปต่างประเทศหลายครั้งเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญ อย่างจีน

หลังจากที่นายเนเรนทรา โมดีได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแห่งอินเดียแล้ว ได้ขยายโครงการ Act East โดยอินเดียต้องการใช้นโยบายเชิงรุกกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกับการให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้านมากยิ่งขึ้น โดยการพยายามปรับปรุงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน หรือสมาคมเอเชียใต้เพื่อความร่วมมือในภูมิภาค (The South Asian Association for Regional COOPERATION- SAARC) ให้มากยิ่งขึ้น และให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกในด้านต่างๆ เช่นเทคโนโลยี เป็นต้น เพื่อต้องการกันอิทธิพลของจีนที่กำลังรุกเข้ามาในภูมิภาคเอเชียใต้ และมีกรอบ “ความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือในหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ” (Bay of Bengal Initiative Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation- BIMSTEC) BIMTEC

เป็นกรอบความร่วมมือกรอบเดียวที่เชื่อมโยงเอเชียใต้กับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกันเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในทุก ๆ มิติ ด้วย (จินตานันท์ บำรุงจิตร, 2561)

นอกจากนี้ นายโมดียังเร่งพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยการสร้างโครงการ Made in India ขึ้น โดยที่มุ่งเป้าไปที่การดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ (FDI) ซึ่งรัฐบาลอินเดียได้จัดตั้งหน่วยพิเศษ (special cell) เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เอกชนต่างชาติที่ต้องการไปลงทุนในอินเดีย โดยมีหน่วยงานที่ชื่อว่า Invest India ซึ่งเป็นองค์กรไม่หวังผลกำไรที่รัฐบาลอินเดียร่วมทุนกับสหพันธ์หอการค้าและอุตสาหกรรมอินเดีย (FICCI)

รัฐบาลอินเดียยังปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปทำธุรกิจของต่างชาติในอินเดีย เช่น การยกเลิกการขอใบอนุญาตต่างๆ ที่ซับซ้อน การขยายเวลาใบอนุญาตต่างๆ จาก 1 ปีเป็น 3 ปี การจัดตั้งระบบ one-stop service ออนไลน์ (eBiz) สำหรับเป็นศูนย์รวมการขอรับใบอนุญาต การปรับใช้ระบบภาษีเดียว (GST) และการเพิ่มเขตแดนการลงทุน FDI ในสาขาต่างๆ (ประพันธ์ สามพายวรกิจ, 2557) โดยมีธุรกิจ 25 อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ ภาคยานยนต์ ภาคการบิน ภาคเคมีภัณฑ์ ภาคไอทีและการจัดการกระบวนการทางธุรกิจ ภาคเกษตรกรรม ภาคการก่อสร้าง ภาคการป้องกันประเทศ ภาคการผลิตเครื่องจักรไฟฟ้า ภาคการแปรรูปอาหาร ภาคการผลิตสิ่งทอและเสื้อผ้า ภาคการทำเรือ ภาคการผลิตเครื่องหนัง ภาคการผลิตสื่อและความบันเทิง ภาคสุขภาพ ภาคการทำเหมืองแร่ ภาคการท่องเที่ยวและการต้อนรับ ภาคการทางรถไฟ ภาคการผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ ภาคน้ำมันและก๊าซ ภาคการผลิตพลังงานทดแทน ภาคเทคโนโลยีชีวภาพ ภาคอวกาศ ภาคพลังความร้อน ภาคการถนนและทางหลวง และภาคระบบอิเล็กทรอนิกส์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. ม.ป.ป.) เป็นต้น

รัฐบาลอินเดียยังได้สร้างเมืองอัจฉริยะขึ้นด้วย โดยรัฐบาลได้พยายามคัดเลือกเมืองขึ้นมา 100 เมืองทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาเป็นเมืองต้นแบบมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ให้มีการพัฒนาระบบนิเวศแบบองค์รวมที่มีองค์ประกอบหลัก คือ ด้านองค์กร ด้านกายภาพ ด้านสังคม และด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของพลเมือง โดยวัตถุประสงค์ของพันธกิจนี้ คือ ส่งเสริมเมืองที่จำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก เพิ่มคุณภาพชีวิตของชาวเมือง เช่น สภาพแวดล้อมที่สะอาด โดยทำการประยุกต์ใช้ความเป็นอัจฉริยะในเมือง และสร้างเมืองอัจฉริยะต้นแบบขนาดเล็ก สำหรับเป็นตัวอย่างในการพัฒนาที่ยั่งยืน (ฐิติพร พันธุ์ท่าช้าง, 2564)

ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศของนายโมดีนี้ ต้องใช้เงินทุนจากการลงทุนของต่างชาติทั้งสิ้น และทุนใหญ่ที่เข้ามาในอินเดียก็คือทุนจากจีนเป็นหลัก อย่างในปี 2015 เงินลงทุนที่นักลงทุนจีนลงทุนในสตาร์ทอัพของอินเดียสูงกว่า 4,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อย่างเช่นอาลีบาบา ที่เข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาดิจิทัลโคโมโมของอินเดีย โดยได้ลงทุนใน “สแนปดีล” แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ, “เพย์ทีเอ็ม” ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ รวมถึง “โซมาโต้” ผู้ให้บริการดีลิเวอรี (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

จากการเข้ามามีอำนาจของรัฐบาลชุดใหม่ที่พยายามสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นโครงการ Made in India หรือโครงการเมืองอัจฉริยะ เพื่อดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศให้เข้ามาร่วมพัฒนาชาติอินเดียแล้ว แนนอนที่จีนก็เป็นหนึ่งในนักลงทุนต่างชาติที่เข้ามาร่วมพัฒนาชาติอินเดียด้วย แต่กระนั้นการสร้างโครงการ One Belt One Road ของจีน ที่พยายามรุกคืบเข้ามาในเอเชียใต้ ก็ได้สร้างความหวาดระแวงให้อินเดียไม่น้อย

ความหวาดระแวงระหว่างอินเดีย-จีน ค.ศ.2016-2022

จุดเริ่มต้นของความหวาดระแวง เริ่มจากความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับปากีสถาน ซึ่งในวันที่ 21 เมษายน ปี ค.ศ. 2015 จีนและปากีสถานก็ได้ลงนามในข้อตกลง แผนงานริเริ่มของระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน หรือ China-Pakistan Economic Corridor: CPEC เพื่อให้จีนเข้ามาลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ด้วยงบประมาณที่มีมูลค่าถึง 46,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งคิดเป็นจำนวนเงินประมาณ 21% ของจีดีพีประจำปีของปากีสถาน และปัจจุบันได้ขยายเป็นจำนวนเงินมูลค่า 62,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จุดเริ่มต้นของกลยุทธ์ร่วมกันนี้คือการเพิ่มการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างจีนและปากีสถาน ด้านการขนส่ง พลังงาน เสริมสร้างการเชื่อมต่อ และการส่งเสริมการพัฒนาาร่วมกัน เส้นทางของ

ระเบียงเศรษฐกิจระหว่างจีนและปากีสถานนี้เริ่มต้นที่เมืองคัชการ์ (Kashgar) ของจีน และสิ้นสุดที่เมืองกวาดาร์ (Gwadar) ของปากีสถานโดยมีระยะทางทั้งสิ้น 3,000 กิโลเมตร เมืองกวาดาร์นั้นมีก๊าซธรรมชาติสำรองอยู่มากมายและเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกที่ใหญ่ที่สุดในโลกอย่างท่าเรือกวาดาร์พอร์ต (Gwadar Port) ซึ่งมีความยาวถึง 3.2 กิโลเมตร

จีนได้เข้ามาพัฒนาจากท่าเรือน้ำลึกเดิมด้วยงบประมาณ 1.62 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งท่าเรือน้ำลึกนี้ถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญของเส้นทางสายไหมใหม่ เนื่องจากเป็นเส้นทางที่สามารถขนส่งสินค้าจากจีนออกไปยังทะเลอาหรับได้และเป็นทางออกที่สองต่อจากท่าเรือน้ำลึกในช่องแคบมะละกา สำหรับเส้นทางกวาดาร์นี้ สามารถนำสินค้าจากท่าเรือกวาดาร์พอร์ตขนส่งไปสู่ประเทศจีนในเขตปกครองตนเองซินเจียงอุยกูร์ ผ่านทางรถไฟและทางหลวงของปากีสถาน แต่เนื่องจากเส้นทางนี้ต้องผ่านแคชเมียร์ ซึ่งเป็นดินแดนกรณีพิพาทระหว่างอินเดียกับปากีสถาน และนอกจากนี้แคชเมียร์ ยังเป็นพื้นที่เดียวที่เชื่อมต่อกับจีนกับภูมิภาคเอเชียใต้ และเอเชียตะวันตก และยังเป็นแหล่งน้ำมัน ซึ่งเป็นสิ่งที่จีนต้องการ การที่ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน จึงทำให้อินเดียไม่พอใจอย่างมากเกี่ยวกับเรื่องนี้ เนื่องจากเกรงว่าจีนและปากีสถานอาจพัฒนาและใช้เส้นทางนี้เพื่อวัตถุประสงค์ทางทหารในอนาคตก็เป็นได้ (อดิ๊บ ยูซุฟ, 2560)

นอกจากนี้ จีนยังเชื่อมความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในเอเชียใต้เพิ่มขึ้นด้วย ได้แก่ มัลดีฟส์ โดยจีนและมัลดีฟส์มีส่วนร่วมในโครงการมิตรภาพมัลดีฟส์-จีน ภายใต้โครงการริเริ่มหนึ่งแถบและหนึ่งเส้นทาง หรือ BRI เป็นสะพานยาว 1.39 กิโลเมตรที่เชื่อมระหว่างเมืองหลวง Malé กับเกาะ Hulhule Yameen สำหรับอัฟกานิสถาน จีนได้มีข้อเสนอต่อกลุ่มตอลิบานคือการสร้างทางหลวงและเชื่อมต่อเมืองในอัฟกานิสถานทั้งหมดเข้าด้วยกัน ข้อเสนออื่น ๆ ได้แก่ โครงการพลังงานเพื่อพัฒนาอัฟกานิสถาน ในขณะที่กลุ่มตอลิบานต้องสัญญาว่าจะมีสันติภาพเป็นการตอบแทน ส่วนอิหร่าน จีนและอิหร่านหันมาจับมือกัน และจีนวางแผนที่จะลงทุน ในภาคน้ำมัน ก๊าซ และปิโตรเคมี อิหร่านจะให้สิทธิแก่บริษัทจีนในการเข้าร่วมประกวดราคาสำหรับโครงการใหม่เพื่อพัฒนาแหล่งน้ำมันและก๊าซ ตลอดจนโครงการปิโตรเคมีทั้งหมด รวมถึงการจัดหาเทคโนโลยีและพนักงานเพื่อดำเนินงานในโครงการเหล่านี้ เนปาลเกิดปัญหา

ภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนแรงกดดันทางการเมืองของอินเดียที่มีท่าทีค่อนข้างชัดเจนในการไม่ยอมรับต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของเนปาล เห็นได้จากการปิดพรมแดนระหว่างสองประเทศ อันส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรภายในประเทศ จึงเป็นการเปิดโอกาสสำคัญให้จีนขยายอิทธิพลเข้ามาในเนปาลได้มากยิ่งขึ้น เนปาลยังเป็นหนึ่งในประเทศที่เข้าร่วมโครงการBRI ของจีน และในปัจจุบันเนปาลมีความตกลงร่วมมือกับจีนในการพัฒนาโรงไฟฟ้าพลังงานน้ำ (ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก, 2561)

สำหรับบังคลาเทศนั้น ภายใต้การริเริ่มโครงการ BRI จีนมีความพยายามในการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ – จีน – อินเดีย – เมียนมา (Bangladesh – China – India – Myanmar Economic Corridor : BCIM) เส้นทางดังกล่าวจะเริ่มตั้งแต่เมืองโกลกัตตา (อินเดีย) ผ่านไปยังกรุงธากา (บังกลาเทศ) เมืองมันทะเลย์(เมียนมา) และเข้าสู่เมืองคุนหมิง (จีน) ซึ่งเส้นทางทั้งหมดต้องผ่านเมืองสำคัญทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ โครงการดังกล่าวนี้เป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 4 ประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาคเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โครงการ BRI เข้าไปอัปเดตอุปกรณ์การพาณิชย์ท่าเรือจิตตะกอง (Chittagon) ได้ขยาย BNS Issa Khan เป็นฐานทัพเรือหลักของประเทศ

ส่วนศรีลังกา จีนมองว่าศรีลังกาถือเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญสำหรับการขนส่งทางทะเล เนื่องจากศรีลังกาตั้งอยู่ใจกลางของมหาสมุทรอินเดียสามารถเป็นจุดเชื่อมโยงการขนส่งระหว่างฝั่งตะวันตกของแอฟริกาและยุโรป และฝั่งตะวันออกอย่างอาเซียน ญี่ปุ่น และจีนได้ศรีลังกามีนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาท่าเรือของประเทศ โดยมีท่าเรือสำคัญ คือ ท่าเรือโคลัมโบ (Colombo Port) และท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota Port) ซึ่งมีจีนเข้าไปลงทุน

การเข้ามาของจีนในเอเชียใต้และการเข้ามามีอิทธิพลในมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่อินเดียหวงแหนมากนี้ อินเดียจึงมองว่าจีนกำลังสร้างยุทธศาสตร์ String of Pearls หรือ “ยุทธศาสตร์สร้อยไข่มุก” ขึ้นในมหาสมุทรอินเดีย คือการดำเนินการทางการทูต เศรษฐกิจ การเมือง การทหารกับประเทศชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เพื่อที่จะรักษาขอบเขต

อำนาจของจีนตามเมืองท่าชายฝั่งแนวมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งสาระสำคัญของยุทธศาสตร์นี้คือ ตำแหน่งของไข่มุก นั่นคือประเทศต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองผลประโยชน์แห่งชาติของจีนได้ ทั้งทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางทหาร โดยจีนได้ดำเนินนโยบายผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านรอบ ๆ อินเดีย เพื่อคงอำนาจของตนไว้ในมหาสมุทรอินเดีย ในส่วนของอินเดีย อินเดียได้ตอบโต้จีนด้วยการสร้างยุทธศาสตร์สร้อยเพชร หรือ Necklace of Diamonds Strategy ขึ้น โดยอินเดียได้ร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ เพื่อเข้าไปตั้งฐานทัพเรือ ได้แก่ฐานทัพเรือ Changi ประเทศสิงคโปร์, ท่าเรือ Sabang อินโดนีเซีย, Duqm Port, โอมาน, เกาะอัสสัมชัญ เซเชลส์ และท่าเรือ Chabahar ประเทศอิหร่าน เป็นต้น (ARFA JAVAID, 2020)

นอกจากนี้ อินเดียยังร่วมมือกับญี่ปุ่น ออสเตรเลียและสหรัฐอเมริกา ร่วมกันสร้างกลุ่มสนทนาความมั่นคงจตุรภาคี (Quadrilateral Security Dialogue หรือ Quad ขึ้น โดยมียุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เป็นตัวขับเคลื่อน แผนการของกลุ่ม Quad นี้ ถือว่าเป็นทางเลือกให้กับประเทศต่างๆ ที่เคยยึดโครงการของจีนเป็นตัวหลัก ซึ่งญี่ปุ่นได้เสนอยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เพื่อมุ่งพัฒนาสาธารณูปโภคคุณภาพสูงในย่านมหาสมุทรอินเดีย ย่านตอนกลางและฝั่งตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิก และย่านทะเลต่าง ๆ ในแถบหมู่เกาะอินโดนีเซีย ครอบคลุมเส้นทางจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปยังแอฟริกา (สาธิต มั่นสสุรกุล, 2561)

บทบาทของอินเดียในอินโด-แปซิฟิก คือการลงนามในข้อตกลงแลกเปลี่ยนโลจิสติกส์ และการเจรจาข้อตกลงกับสหรัฐฯ รัสเซีย ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) ในปี 2016 ทั้งนี้อินเดียได้ลงนามในบันทึกข้อตกลงการแลกเปลี่ยนโลจิสติกส์ กับสหรัฐฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กองทัพอินเดียในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางทหารของประเทศ เช่น เซเชลส์ เป็นต้น

นอกจากนี้ อินเดียยังมีส่วนร่วมในการเจรจากับบางประเทศเพื่อปรับปรุงปฏิบัติการทางทะเลในมหาสมุทรแปซิฟิก การรักษาความปลอดภัยของสายการสื่อสารทางทะเล (SLOCs) และการปกป้องผลประโยชน์ในต่างประเทศของอินเดีย ทั้ง “นโยบาย Act East” และ “วิสัยทัศน์อินโด-แปซิฟิก” ซึ่งอินเดียได้เรียกร้องให้เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

และยุทธศาสตร์กับประเทศต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตกด้วย (Puyam Rakesh Singh, 2019)

จากความร่วมมือกับประเทศต่างๆเพื่อต่อต้านจีนแล้ว กรณีรุนแรงสุดเริ่มเกิดขึ้นจากความขัดแย้งเรื่องพรมแดน กล่าวคือ พื้นที่พิพาทใหญ่ ๆ มี 2 จุดคือบริเวณ “รัฐอรุณาจัลประเทศ” ตั้งอยู่ตรงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และพื้นที่ “อักไซ ชิน” ตั้งอยู่ภาคตะวันตกของอินเดีย ทั้ง 2 จุดเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญเพราะเชื่อมระหว่างจุดปกครองตัวเอง ชินเจียงอุยกูร์และเขตปกครองทิเบตของจีน จุดปะทะล่าสุดคือบริเวณ “อักไซ ชิน” บริเวณหุบเขากัลวานซึ่งอยู่บนสันเขา เป็นเส้นพรมแดนระหว่างจีนกับภูมิภาคลาดักห์ในแคชเมียร์อยู่ภายใต้เขตการปกครองของอินเดีย จุดที่ทับซ้อนกันอยู่มีระยะทางประมาณกว่า 4,000 กิโลเมตรมีปัญหากันมานานเนื่องจากเป็นเส้นแบ่งพรมแดนธรรมชาติ จึงกำหนดตายตัวไม่ได้ เพราะเป็นพรมแดนที่กำหนดด้วย แม่น้ำ ทะเลสาบ หิมะ ซึ่งปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ส่งผลทำให้การลาดตระเวนสามารถลาดเคลื่อนได้ (อิรดา พิศสุวรรณ, 2563)

สำหรับปมความขัดแย้งครั้งนี้มาจากการอ้างปัญหาเหนือพื้นที่พิพาทที่แก้ไม่ตกมายาวนาน โดยทางอินเดียเริ่มสร้างถนนเลียบเส้นแบ่งพรมแดนบริเวณเขตควบคุมตามความเป็นจริง (Line of Actual Control-LAC) และก่อสร้างแล้วเสร็จในปี 2019 จีนคัดค้านการสร้างถนนดังกล่าวบริเวณหุบเขาแม่น้ำกัลวาน เพราะเป็นพื้นที่ข้อพิพาท ในขณะที่จีนเองก็เร่งปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคบริเวณพรมแดนจีน-อินเดียในทิเบต นอกจากนี้ยังมีประเด็นขัดแย้งเรื่องพรมแดนอีกประเด็นหนึ่ง คือ การตัดสินใจของอินเดียในการยกเลิกสถานะพิเศษและสร้างแผนที่ใหม่ของรัฐจัมมูและแคชเมียร์ (Jammu & Kashmir) ซึ่งไปกระทบต่อแผนที่และสถานภาพเดิมของเขตพรมแดนระหว่างอินเดียกับจีนนั่นเอง หลังจากอินเดียผ่านกฎหมายปฏิรูปโครงสร้างแคชเมียร์ แยกจัมมูและแคชเมียร์เป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 จัมมูและแคชเมียร์ทางตะวันตก โดยแผนที่ของอินเดียคลุมอาซาดแคชเมียร์ในฝั่งปากีสถาน และอีกส่วนทางตะวันออกหรือลาดักห์คลุมไปถึงอักไซชินในฝั่งของจีน หมายความว่าอินเดียยังยึดตามข้อตกลงปี 1947 ไม่ได้ยึดตามข้อตกลงที่ทำกับจีนหลังสงครามปี 1962 อีกต่อไป จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้จีนไม่พอใจอย่างมาก โดยจีนได้โต้ตอบโดยการออกแผนที่ฉบับใหม่ ซึ่งรวมรัฐ

อรุณาจักรประเทศของอินเดียและอีกไซจีนเข้าในแผนที่ใหม่โดยใช้เส้นทึบแทนที่เส้นไขปลาในแผนที่เดิม นั้นหมายความว่าพื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของจีนไปแล้ว ไม่ใช่พื้นที่พิพาทอีกต่อไป (มานิชญ์ อารี, 2563)

จากความขัดแย้งเรื่องพรมแดนนี้ ทั้งจีนและอินเดียพยายามเจรจาไกล่เกลี่ยกันหลายรอบ ซึ่งบางรอบก็ตกลงกันได้ และยอมถอนทหารออกจากพื้นที่พิพาท แต่บางรอบก็ตกลงกันไม่ได้ จนเป็นเหตุของการปะทะกันทั้ง 2 ฝ่าย จนนำไปสู่ความไม่พอใจของกลุ่มประชาชนคนอินเดียที่มีความรู้สึกชาตินิยมเรียกร้องให้มีการคว่ำบาตรสินค้าจีน ซึ่งทำให้รัฐบาลอินเดียได้ออกมาตรการคุมเข้มสินค้าอิเล็กทรอนิกส์นำเข้าจากจีน ได้แก่ Xiaomi, Oppo และ หัวเว่ย และการสั่งแบนแอปพลิเคชันต่างๆของบริษัทเทคโนโลยีชั้นนำของจีน ไม่ว่าจะเป็น Tencent, Alibaba หรือ ByteDance เช่น แอปฯ TikTok ของ ByteDance ที่ประเทศอินเดีย ถือเป็นหนึ่งในตลาดใหญ่ของ TikTok โดยมีผู้ใช้งานมากถึง 120 ล้านคน และ WeChat ของกลุ่ม Tencent บริษัทเทคโนโลยีรายใหญ่ของจีน และระดับโลก แอปวิดีโอคอลล์ ของ Xiaomi, UC Browser และ UC News ของ Alibaba เป็นต้น โดยให้เหตุผลถึงความมั่นคงทางอธิปไตยของอินเดีย (Brandbuffet, 2020)

ในขณะที่ในส่วนภาคการผลิตของอินเดียจะไม่สามารถดำเนินต่อไปได้โดยปราศจากการพึ่งพาสินค้าจากจีนโดยเฉพาะในอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและเซมิคอนดักเตอร์ หรือแม้แต่การผลิตสมาร์ทโฟนหรือแท็บเล็ตก็อาจจะเป็นอัมพาตได้ ถ้ายกเลิกการนำเข้าวัตถุดิบจากจีนโดยทันที การแบนสินค้าจากจีนจึงส่งผลโดยตรงต่อผู้บริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มรายได้น้อย-คนจนในประเทศอินเดียที่อาจจะไม่สามารถจ่ายเพื่อซื้อสินค้าได้ (“อยากเอาคืน แต่ทำไม่ได้” ผู้เชี่ยวชาญเตือน อินเดียบอยคอตจีน สุดท้ายอาจเดือดร้อนเอง”, 2563) ประกอบกับสถานการณ์โควิด-19 แพร่กระจายไปทั่วโลก ทำให้อินเดียต้องหันมาพึ่งตนเอง ผลักดันให้มีการผลิตและบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก พยายามพึ่งจีนให้น้อยที่สุด

เมื่อสถานการณ์โรคระบาดคลี่คลายลง ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดีย-จีน ก็เหมือนจะเริ่มดีขึ้นในบางสถานการณ์ อย่างในกรณีด้านเศรษฐกิจ อินเดียได้ให้เงินลงทุนจากจีนเข้ามาลงทุนในอินเดียมากมาย เช่นโครงการ Startup India ที่ครอบคลุมอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ตั้งแต่ฟินเทค เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีการศึกษา และเทคโนโลยีด้านสุขภาพ มีการวิเคราะห์ว่าการเติบโตของสตาร์ทอัพได้สร้างงานใหม่ที่น่าดึงดูดเพิ่มขึ้น 110% ต่อปี และอินเดียได้กลายเป็นตลาดเกิดใหม่ที่เป็นเป้าหมายสำหรับนักลงทุนทั่วโลก รวมถึงจีนด้วย สำหรับการการค้าระหว่างอินเดีย-จีน ในปี 2021 อินเดียส่งสินค้าไปจีน 28,000 ล้านดอลลาร์ และนำเข้า 98,000 ล้านดอลลาร์ ขาดดุลไป 70,000 ล้านดอลลาร์ ส่วนในปี 2022 ส่งออก 17,000 ล้านดอลลาร์ และนำเข้า 119,000 ล้านดอลลาร์ อินเดียขาดดุลให้จีน 102,000 ล้านดอลลาร์ (กฤษฎา บุญเรือง, 2566) ด้านการค้าอินเดียยังขาดดุลการค้ากับจีนเป็นจำนวนมาก ซึ่งอินเดียก็กังวลใจ ทั้งยังคงหาตระวางเงินอยู่ โดยเฉพาะการลงทุนด้านเศรษฐกิจดิจิทัลในอินเดีย ซึ่งทำให้จีนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เทคโนโลยี และอิทธิพลเหนือผู้บริโภคธุรกิจ ทั้งยังเป็นผู้กำหนดนโยบายของอินเดียได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยจีนสามารถใช้การลงทุนนี้เพื่อสร้างข้อได้เปรียบในการปรับปรุงความสัมพันธ์ทางการทูตกับอินเดีย และลดความตึงเครียดในประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงอื่น ๆ ได้ด้วย ซึ่งอินเดียเองก็ไม่สบายใจ เพราะความขัดแย้งด้านพรมแดน ทำให้อินเดียตระหนักมากขึ้นถึงการพึ่งพาการลงทุนจากจีนที่มากเกินไป ส่งผลให้ทางเลือกในนโยบายต่างประเทศของตนมีน้อยลง

ดังนั้น อินเดียจึงได้แสวงหาแนวทางที่จะสร้างความสมดุลในการจัดการกับการลงทุนของจีนในบริษัทสตาร์ทอัพ มากขึ้น ในด้านหนึ่ง อินเดียให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกในการลงทุนของจีนก็จริง แต่ในขณะเดียวกัน อินเดียก็เสริมสร้างกรอบและกลไกการกำกับดูแลสำหรับการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคส่วนที่มีความละเอียดอ่อน เช่น ข้อมูล เทคโนโลยี สื่อ และโครงสร้างพื้นฐาน นอกจากนี้ อินเดียยังผลักดันนโยบายใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดการกระจายแหล่งเงินทุนและเทคโนโลยีที่หลากหลายด้วยการมีส่วนร่วมกับนักลงทุนชาติอื่น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ยุโรป และอิสราเอล นอกจากนี้ อินเดียยังเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพของตนเองโดยลงทุนเพิ่มเติมในการวิจัยและพัฒนา (R&D) ระบบนิเวศนวัตกรรม การพัฒนาทุนมนุษย์ และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก, 2566) พร้อมทั้งออกมาตรการในการควบคุมการเข้ามาลงทุนของจีนด้วย โดยในปี 2020-

2023 บริษัทจีนยื่นข้อเสนอขอเข้ามาลงทุนในอินเดียกว่า 435 ข้อเสนอ แต่รัฐบาลอินเดียอนุมัติข้อเสนอเหล่านั้นน้อยกว่า 1 ใน 4 ของทั้งหมด (ศุภวิชญ์ แก้วคุณอก, 2567)

นอกจากนี้ ในช่วงปีงบประมาณที่ผ่านมา (เม.ย. 2022 – มี.ค. 2023) ประเทศที่มีการลงทุนโดยตรงในอินเดียมากที่สุดคือประเทศมอริเชียส ในสัดส่วน 26% ของ FDI ทั้งหมด ตามด้วยสิงคโปร์ (23%) สหรัฐอเมริกา (9%) เนเธอร์แลนด์ (7%) ญี่ปุ่น (6%) และ สหราชอาณาจักร (5%) ในขณะที่ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เยอรมนี ไชปรัส และหมู่เกาะเคย์แมน มีสัดส่วนใน FDI ของอินเดีย ประมาณประเทศละ 2% (สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองมุมไบ ประเทศอินเดีย, 2566) จะเห็นได้ว่าไม่มีประเทศจีน ซึ่งอินเดียต้องการลดปัญหาการขาดดุลการค้าที่มีกับจีนลง และส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อยในบ้านตัวเองให้มีที่อยู่ในวงการธุรกิจของหมวดสินค้าราคาถูก ซึ่งจีนนำสินค้าเหล่านี้มาขายให้กับอินเดียเป็นหลัก เพราะนี่คือ ผลประโยชน์ของชาติ นั่นเอง

สรุป

ความต้องการรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ทำให้ความสัมพันธ์อินเดีย-จีนมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับว่าช่วงเวลาไหนที่อินเดียหรือจีนเห็นว่าผลประโยชน์ด้านไหนสำคัญกว่ากัน โดยในช่วงแรก ความสำคัญด้านพรมแดน อันแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของประเทศ มิให้ใครเข้ามารุกรานประเทศตน เรื่องพรมแดนจึงสำคัญ เมื่อสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลง แต่ละประเทศต้องแสวงหาความร่วมมือจากประเทศอื่น เพื่อเข้ามาลงทุนและสร้างบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้นไป ผลประโยชน์จึงมาอยู่ที่ด้านเศรษฐกิจ ทำให้อินเดียและจีนหันมามองปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก จนกระทั่งจีนเริ่มขยายวงในโครงการ One Belt One Road เข้ามาในมหาสมุทรอินเดีย เขตหวงแหนของอินเดียซึ่งอินเดียถือว่าตน คือผู้นำแห่งมหาสมุทรนี้ จึงกระทบกับจีนที่ต้องการเข้ามาในมหาสมุทรนี้เช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าอินเดียยังต้องการการลงทุนของจีนอยู่ แต่ขณะเดียวกันก็หวาดระแวงว่าจีนจะเข้ามามีอิทธิพลเหนือบ้านตัวเอง อินเดียเริ่มถอยห่าง ประกอบกับปัญหาพรมแดนยังไม่ลงตัว ยิ่งทำให้อินเดียต้องใช้นโยบายพึ่งตนเอง เมื่อประสบกับภาวะโรคระบาด COVID-19 อีก อินเดียเน้นให้ทุกคนในชาติ

หันกลับมาบริโภคและใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศเป็นหลัก เมื่อสถานการณ์โรคระบาดเริ่มคลี่คลายลง ความสัมพันธ์อินเดีย-จีน เริ่มกลับมาอีกครั้ง แต่ไม่เหมือนเดิม เนื่องจากอินเดียเสียประโยชน์ทางการค้าและการลงทุนกับจีนมาก จึงต้องให้ไปพึ่งชาติอื่น ๆ ให้ช่วยมาคานอำนาจกับจีน และตัวอินเดียเองก็พยายามจะพึ่งตนเองให้มากยิ่งขึ้น โดยทำโครงการ Made in India ให้เป็นประโยชน์ได้จริงให้มากที่สุด เพราะนี่คือผลประโยชน์ที่สำคัญของชาตินั่นเอง

รายการอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2555). การประชุมร่วมสองฝ่าย อินเดีย-จีน ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ครั้งที่ 9 ณ กรุงนิวเดลี อินเดีย. สืบค้น 10 กันยายน 2566. จาก <https://www.ryt9.com/s/expd/157389>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (ม.ป.ป.). Made in India-ความพยายามสู่การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมการผลิตของโลก. สืบค้น 5 กันยายน 2566. จาก https://build.boi.go.th/download/article /article_20210111092957.pdf
- กฤษฎา บุญเรือง. (2566). “สามพลังที่ต้องจับตา : สหรัฐ จีน และอินเดีย” กรุงเทพฯธุรกิจ. สืบค้น 8 เมษายน 2567. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/business/economic/1053938>
- จินดานันท์ บำรุงจิตร์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียกับจีน ระหว่างค.ศ.1991-2014 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- “จีน-อินเดีย” ยากแตกหัก เศรษฐกิจ-เทคโนโลยีเชื่อมโยงแน่น”. (2563). ประชาชาติธุรกิจ. สืบค้น 8 ตุลาคม 2566. จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-480222>
- “จับตาพิพาทจีน-อินเดีย สู่สงครามการค้า! “Huawei” เลิกจ้างพนักงานในอินเดีย-หันเป่ารายได้ปี 2020”. (2563). brandbuffet. สืบค้น 27 ตุลาคม 2566.

จาก <https://www.brandbuffet.in.th/2020/07/huawei-cuts-india-revenue-target-and-layoff-staff/>

“จับตาคอนาคตอินเดีย วันข้างหน้า...ที่ไม่เป็นรองจีน”. (2563). โพสต์ทูเดย์. สืบค้น 5 ตุลาคม 2566 . จาก <https://www.posttoday.com/politic/analysis/53103>

ฐิติพร พันธุ์ท่าช้าง.(2564). การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา กรณีศึกษา กรุงเทพฯ และ เมืองชัยปุระ สาธารณรัฐอินเดีย. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. 9 (1), 279-299.

บุญรัตน์ รัฐบริรักษ์. (2549). นโยบายต่างประเทศไทยต่อเวียดนามนับจากสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ถึงสมัยรัฐบาลพันตำรวจโททักษิณ ชินวัตร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประพันธ์ สามพายวรกิจ. (2557). “‘MAKE IN INDIA’ ปูพรมแดงต้อนรับนักลงทุนต่างชาติ”. **ฐานเศรษฐกิจ**. 34 (2987).

มานัญญ์ อารีย์. (2563). เปิดภูมิหลังความขัดแย้งจีน-อินเดีย จากปัญหาพรมแดนโหมกระพือกระแสชาตินิยม และโอกาสเกิดสงครามใหญ่. สืบค้น 8 ตุลาคม 2566. จาก <https://thestandard.co/china-india-border-conflict/>

วิมลวรรณ ภัทโรตม. (2532). ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอินเดียสมัยใหม่กับสหรัฐอเมริกา (ค.ศ.1947-1980). กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

ศุภวิชญ์ แก้วคูนอก. (2561). นโยบายเศรษฐกิจเนปาลภายใต้การนำของ KP Sharma Oli: ภาพรวมนโยบายการค้าและการลงทุน. สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงนิวเดลี. สืบค้น 15 ตุลาคม 2566 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/236399/236399.pdf

ศุภวิชญ์ แก้วคูนอก. (2566). เมื่อทุนจีนไหลสู่ Start-up อินเดีย: สายสัมพันธ์เศรษฐกิจจีน-อินเดียที่ซับซ้อนกลางความขัดแย้ง. สืบค้น 9 เมษายน 2567. จาก <https://www.the101.world/chinese-capital-and-indian-start-ups/>

- _____ . (2567). **อ่านมาตรการ (กีดกัน) ทางเศรษฐกิจแบบเนียนๆ ของอินเดีย ที่จีนเองก็พูดไม่ออก**. สืบค้น 9 เมษายน 2567. จาก <https://www.the101.world/india-trade-measures-against-china/>
- สาธิต มนต์สุรกุล. (2561). **“ญี่ปุ่น อินเดีย สหรัฐฯ ออسترเลียจะร่วมกันสู้ ‘เส้นทางสายไหมใหม่’ ของจีน ?”**. สืบค้น 9 ตุลาคม 2566 จาก <https://themomentum.co/author/sathitm/>
- สุภัทรา นิลวัชร วรรณพิน, ศุภวรรณ ขวรัตน์วงศ์. (2551). **อินเดีย : อดีต-ปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. (2529). **เอกสารการสอนชุดวิชาการเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย : International Politics in Asia (หน่วยที่ 11-15)** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ เมืองมুমไบ ประเทศอินเดีย. (2566). **ต่อ ยอดการส่งออกสู่การลงทุน อินเดียหนุน 14 กลุ่มสินค้าและหาหุ้นส่วนให้สตาร์ทอัพ**. สืบค้น 9 เมษายน 2567. จาก https://oldweb.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/944686/944686.pdf&title=944686&cate=638&d=0
- อดิ บ ูชฟู. (2560). **นโยบายหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (One Belt One Road Initiative): ความร่วมมือและความขัดแย้ง กรณีศึกษากวาดาร์พอร์ต รัฐบาลอจีสถาน (Gwadar Port, Balochistan) ประเทศปากีสถาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ)** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรุณ ภาณุพงศ์. (2530). **การทูตและการระหว่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อิรดา พิศสุวรรณ. (2563). “ความขัดแย้งระหว่างจีน-อินเดีย สงครามชายแดนพิพาทครั้งแรกในรอบ 50 ปี”. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://workpointtoday.com/china-india-worstclash/>
- ““อยากเอาคืน แต่ทำไม่ได้” ผู้เชี่ยวชาญเตือน อินเดียบอยคอตจีน สุดท้ายอาจเดือดร้อนเอง”. (2563). แบรินด์อินไซด์. สืบค้น 1 พฤศจิกายน 2566. จาก <https://brandinside.asia/india-boycott-china/>
- ARFA JAVAID. (2020). **What is Necklace of Diamonds Strategy?**. accessed Oct 26 2023 . From <https://www.jagranjosh.com/general-knowledge/necklace-of-diamond-strategy-1592404137-1>
- Frankel Joseph. (1970). “**National Interest**”. London: Pall Mall Press Ltd.
- Holsti, Kalevi J. (1995). **International Politics: A Framework for Analysis**. (7th ed.). Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall
- Morgenthau, Han J. (1966) “Another Great Debate: The National Interest of the United States”, **Contemporary Theory in International Relations**, Edited by William C. Olson and Fred A. Sondermann, New Jersey : Prentice-Hall, Inc.,Englewood Cliffs.
- Puyam Rakesh Singh. (2019). **Emerging Security Dynamics in India-China Relations in the Indo-Pacific region**. accessed Oct 26 2023. from <https://diplomatist.com/2019/12/26/emerging-security-dynamics-in-india-china-relations-in-the-indo-pacific-region/>
- Reynolds, Philip Alan. (1994). **An Introduction to International Relations**. (3rd ed.). London; New York: Longman.
- Rosenau, James N. (1969). **Linkage politics: Essays on the convergence of national and international systems**. New York: The Free Press.